

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 10/-28 med anledning av Regeringens proposition till Riksdagen, innehållande lag angående innebyggarenes i landskapet Åland tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen i stället för fullgörande av värnplikt.

N:o 10/-28 .
vid behandlingen denna dag av förenämnda proposition och lagutskottets däröver avlätna betänkande N:o 8/-28 har landstinget beslutat uppdraga åt lagutskottet att omformulera särskilda lagrum, beträffande vilka landstinget fattat från utskottets betänkande avvikande beslut. Innan lagutskottet emellertid går att fullgöra detta uppdrag, önskar utskottet påpeka, att den av landstinget beträffande § 2 föreslagna förändringen nödvändigt betingar en något vidlyftigare motivering än den lagutskottets tidigare betänkande innehåller. Utskottet får därför föreslå att landstinget uti det svar, som till Republikens President kommer att avgivas, beträffande § 2 villo framhålla följande:

Propositionen upptager för de tjänstgöringsskyldiga samma högsta tjänstetid, som i riket är gällande för värnpliktig vid aktiv trupp. Denna likställighet synes böra i lagen fastslås. Då emellertid förkortning av tjänstetiden för värnpliktig i aktiv trupp i riket blivit ifrågesatt, synes det landstinget ändamålsenligt, att uti lagen införas ett allmänt stadgande därom, att de tjänstgöringsskyldigas tjänstetid skall omfatta högst den tid, som gäller för värnpliktig i aktiv trupp. För undvikande av att tjänstgöringen till men för de tjänstgöringsskyldiga uppdelas på två eller flere år, bör vidare uttryckligen stadgas, att tjänstetiden bör räknas i fortlöpande följd.

Dessutom torde motiveringen beträffande § 5 böra av justerings- och expeditionsutskottet omredigeras i överensstämmelse med beslutet rörande § 2.

De i ingressen antydda lagrummen synas enligt utskottets uppfattning böra erhålla följande lydelse:

§ 1.

I aktiv tjänst vid lots- och fyrinrättningen inträder varje år en åldersklass av Ålands befolkning, nämligen de ynglingar, vilka det året fylla tjuguetta år och icke åstunda fullgöra värnplikt.

Från aktiv tjänstgöring ävensom från skyldigheten att infinna sig

vid reservens tjänstgöring frikallas emellertid under fredstider.

1:o) Examinerade sjökaptenor, skeppare och styrmän ävensom examinerade maskinister på ångfartyg, ifall de intill 26 års ålder årligen under seglationstiden genom bevis av vederbörande redare och direktion för sjömanshus i landet styrka sig innehava deras yrke motsvarande befattningar på handelsfartyg.

2:o) Lotsar och lotslärlingar, vilka intill 26 års ålder årligen genom bevis från sjöfartsstyrelsen styrka sig vara i utövning av sin syssla.

3:o) Kofferdisjömän, vilka intill 26 års ålder genom uppvisande av tjänstekontrakt eller bostyrkt avskrift därav årligen under seglationstiden ådagalägga sig vara i utövning av sitt yrke.

§ 2.

Den aktiva tjänstetiden fastställas i förordning och omfattar högst den tid, som gäller för värnpliktig i aktiv trupp, samt avtjänas i förlöpande följd. Efter dessas utgång överförs de tjänstgöringsskyldiga till reserven av personalen vid lots- och fyrinrättningen och kvarstå i denna till utgången av det år, då de uppnått en ålder av femtiotvå år.

I reserven utgöra de reservmän en åldersklass, vilka samma år inträtt i aktiv tjänst.

§ 3.

Tjänstgöringsskyldig bör, ifall han ej själv annat åstundar, anställas å tjänstgöringsplats eller fartyg, vars manskap har samma modersmål som han, och erhålla sin undervisning på detta språk.

Med manskap anses i denna paragraf den personal i vars ställe kunna användas sådana, vilka fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet.

§ 4.

Den, som ådömts förlust av medborgerligt förtroende eller förklarats icke vara vittnesgill, får ej användas i annan tjänstgöring, som i denna lag avses, än i lots- och fyrinrättningens arbete, vartill han uppbådas för så lång tid, som i § 2 omförmäles, efter ingången av det år, då han fyller tjuguetta år, och innan han uppnått en ålder av tjugufatta år. Å sådan person skola i övrigt stadgandena i 2 och 3 mom. 59 § värnpliktslagen tillämpas.

§ 7.

Uppbådad må kunna beviljas uppskov med eller befrielse från inträde i aktiv tjänst eller befrielse från inträde i reservtjänst i enlighet med stadgandena i §§ 22 och 23 mom. 1 värnpliktslagen.

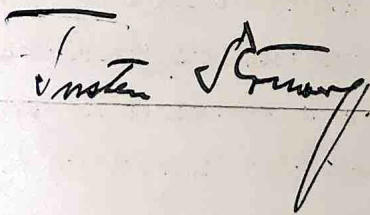
§ 14.

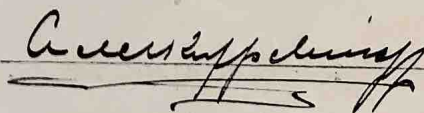
Gör sig den, som på grund av denna lag är anställd eller bort inträda i tjänst vid lots- och fyrinrättningen sig skyldig till rymning eller olovligt uteblivande från tjänsten eller till svikligt förfarande, lem-lästning eller annan skadegörelse å kropp i avsikt att befria sig från tjänstgöringsskyldighet, vare, där saken icke lämpligen kan genom ordningsstraff beivras, dömd vid allmän domstol till fängelse eller tukthus, vardera i högst två år.

Angående sjöfartsstyrelsens och förmans rätt att ålägga tjänstgörings-skyldig ordningsstraff stadgas genom förordning.

Marichamn, den 27 november 1928.

På lagutskottets vägnar:





Till Republikens President.

Jämte skrivelse för den 16 november 1928 har Ni, Herr President,
till Ålands landsting överlämnat Regeringens proposition till Fin-
lands Riksdag, innehållande lag angående innebyggarenes i landskapet

Åland tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen i stället för fullgörande av värnplikt, i det avseende 5 § 1 lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, givna den 6 maj 1920, stadgar.

Innan landstinget går att uttala sig om lagförslagets särskilda paragrafer, önskar landstinget påminna om sitt tidigare ställningstagande till denna för Ålands befolkning så viktiga fråga. Det har tidigare upprepade gånger ifrågasatts, huruvida icke skäl vore att ändra stadgandet uti § 27 i självstyrelselagen därhän, att ålänningarna skulle helt och hållet befrias från skyldigheten att i någon form utgöra värnplikt. Bland annat har en lagändring i denna riktning utförligt motiverats uti en till Riksdagen beträffande lagrummet ifråga avlåten motion, däri enligt landstingets uppfattning till full evidens ådagalagts, att bestämmelsen om ålänningarnas tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen i stället för fullgörande av värnplikt icke är lyckligt funnen.

Härutinnan anförde 1925 års landsting uti sitt utlåtande med anledning av Regeringens proposition rörande ifrågavarande tjänstgörings-skyldighet följande:

"Det har allvarligen ifrågasatts, huruvida den nytta, som öfvade ynglingars placering vid sagda inrättning medför, verkligen skall komma att uppväga de besvär, omak och kostnader, som genom denna anordning komme att uppstå, och ett bibehållande av stadgandet oföränd-

rat har icke heller från Regeringens och Riksdagens sida kunnat bindande motiveras. Som motiv för paragrafens ändring har vidare anförts den av befolkningen härstädes allmänt utövade rederinärningen, som selsätter en stor del av landskapets ungdom, och tack vare vilken det icke gives någon landsända i republiken, som betalar så jämförelsevis dryga direkta och indirekta skatter till staten som Åland. Och slutligen har påpekats, att befrielse från varje slag av värnplikt vore en direkt följd av Geneve-konventionen av den 20 oktober 1921, varigenom Ålandsöarnas neutralitet fastslägs och alla krigshandlingar från deras område avlysts.

Motionen har emellertid såsom känt av Riksdagen lämnats obeaktad och uteslutet är, att lagrummet i detta sammanhang skall kunna undergå förändring. Emellertid är det enligt landstingets övertygelse icke för sent att ännu i detta skede ordna frågan till ålänningarnas belåtenhet. Detta kan ske genom införande i lagen av ett undantagsstadgande, enligt vilket de ynglingar, som ägnat sig åt sjömansbanan eller tjänstgöring vid lotsverket och därmed fortsatte, vore befriade från aktiv tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen under fredstid. Här för kunna vare sig § 27 i självstyrelselagen eller gällande grundlag ställa hinder i vägen.

Redan vid tillkomsten av 1878 års värnpliktslag insåg man tillfullo landets nytta och fördel av att rederirörelsen såsom en av landets viktigaste näringsgrenar kraftigt omhulldades, och ehuru § 1 uti sagda lag kategoriskt stadgade, att varje finsk medborgare var skyldig att

för tronens och fäderneslandets försvar utgöra värnplikt, anadga detta icke utgöra hinder för inryckande i lagen av ett undantagsstadgande av ovanantytt innehåll. Då nu gällande regeringsform på republikens medborgare icke ställer strängare krav i detta avseende än morasagda värnpliktslag på sin tid upptäckte, finnes sålunda icke heller nu något hinder för införande av detta undantagsstadgande ut det föreliggande lagförslaget, helst skälen för en sådan åtgärd nu äro större än vid tillkomsten av 1878 års värnpliktslag.

Rederiförelsens betydelse för vårt land och dess ekonomiska välfärd kan icke skattas nog högt. Frånsett att densamma beroder en stor del av kustbefolkningen dess enda utkomst, tillföres landet genom densamma mycket utländskt kapital, vilket stödse och icke minst under de nyss förflutna för vår valuta svåra tiderna kraftigt bidragit att föra landet framåt i ekonomiskt avseende. Ynglingarnas utbildning såsom sjömän å handelsfartyg måste också anses såsom ojämförligt mycket förmer än den utbildning de kunna vinna genom den tillfälliga tjänstgöringen vid lots- och fyrinrättningen.

Som ett synnerligen vägande skäl för införandet av det föreslagna undantagsstadgandet är ytterligare, att myndigheterna därigenom besparas stora kostnader och besvär för tjänstgöringens vid lots- och fyrinrättningen ordnande i praktiken, ty då det är att förutsätta att en stor del av de åländska tjänstgöringsskyldige komma att inrymmas under antydda stadgande, blir det så mycket lättare att ord-

442

na tjänstgöringen för återstoden på ett ömsesidigt tillfredsställande sätt.

I anseende till ovensagda och då det jämväl ur synpunkten av personligt mod bör anses minst lika förtjänstfullt att tjäna sitt land såsom sjöman å dess handelsflotta som att tjänstgöra å lots- och fyrinrättningens fartyg eller någon av dess tjänstplatser, föreslår landstinget, att de uti § 36 i värnpliktslagen för den 27 december 1878 intagna undantagsstadgandena skola intagas uti det lagförslag, som kommer att föreläggas Riksdagen, likväl ofter av den nuvarande tjänstetidens längd och den tidigare inträdda uppbådsåldern betingade förändringar. Landstinget pointerar yttermera, att därigenom icke införas något för vår vår tidigare lagatiftning främmande och att ålänningarnas urgamla krav genom sagda anordning bleve i stort sett tillgodosedda på ett med befolkningens eget kynne överensstämmande sätt".

Dessa av 1925 år landsting framhållna synpunkter hava till alla delar omfattats också av detta landsting, och ehuru landstinget anser sig böra hävda sin tidigare ståndpunkt samt påyrka fullständig befrielse från skyldigheten att i någon form fullgöra värnplikt, har/gått att landstinget behandla lagförslaget paragraf för paragraf och därvid beslutit framhålla följande:

§ 1. Ovanberörda undantagsstadgande synes landstinget lämpligast böra införas under denna paragraf. Med beaktande dels av den tidigare infallande uppbådsåldern, dels av den förkortade tjänstetiden i för-

hållande till stadgandena i 1878 års värnpliktslag, har landstinget föreslagit att den ålder, intill vilken ifrågavarande yrkesutövning bör styrkas, fastställas till 26 år.

§ 2. Denna proposition upptager en allmän tjänstetid av ett år, under det att den proposition, som överlämnades till 1925 års landsting, i nämnda avseende upptog ett år och tre månader. Landstinget har med tillfredsställelse konstaterat detta faktum, ehuru landstinget icke kunnat glädja sig åt att förslaget motiverats med de sakligt fullt bindande skäl, som landstinget upprepade gånger framhållit, utan endast med tillfälliga lämplighetssynpunkter. Då den föreslagna tjänstetiden likväl nu är densamma som den allmänna tjänstetiden för värnpliktig vid aktiv trupp, och likställigheten i detta avseende mellan de åländska tjänstgöringsskyldiga och de värnpliktiga vid aktiv trupp nödvändigt synes böra fastslås i lag, har landstinget tillåtit sig föreslå ett allmänt stadgande rörande tjänstetiden. Detta synes landstinget vara så mycket mera motiverat och ändamålsenligt, som förkortning av tjänstetiden för värnpliktig vid aktiv trupp i riket allvarligen blivit ifrågasatt och förekomsten av ett allmänt stadgande komme att göra en lagförändring överflödig, ifall entydiga förkortning kommer till stånd.

För undvikande av att tjänstgöringen till men för de tjänstgöringsskyldiga uppdelas på två eller flere år, bör uttryckligen stadgas, att tjänstetiden bör räknas i fortlöpande följd.

§ 4. Lagrummet återfinnes till innehållet oförändrat i den lydelse, detsamma hade uti den till 1925 års landsting överlämnade propositionen. Sålunda kvarstår även orden "så vitt möjligt", ehuru 1925 års landsting i rättsäkerhetens intresse nog så kraftigt motiverat deras strykande. Förefintligheten av detta emot den s.k. garantilagens principer stridande undantagastadgande möjliggör godtyckligt förfarande emot de åländska tjänstgöringskyldiga, och med hänsyn till de språkpolitiska tilldragelserna under nyssvikne november månad - landstinget åsyftar omorganisationen av den svenska avdelningen vid skolstyrelsen samt aktionen för statsuniversitetets och tekniska högskolans förfinskning - nödgas landstinget med så mycket större skäl upprepa antydda yrkande.

§ 5. Då den allmänna tjänstgöringstiden blivit förkortad till ett år, får landstinget, hänvisande till vad under § 2 beträffande tjänstetiden framhållits, föreslå en något förändrad lydelse av lagrummet. Landstinget tillåter sig också påpeka, att den tidigare propositionen beträffande tjänstetidens längd icke gjort någon åtskillnad mellan uti § 2 och i denna paragraf avsedda tjänstgöringskyldiga.

§ 7. Ifrågavarande paragraf innehåller, att uppbådad må kunna beviljas uppskov med eller befrielse från inträde i aktiv tjänst eller befrielse från inträde i reservtjänst bl.a. i enlighet med stadgandena uti § 23 i gällande värnpliktslag. Åberopade paragraf uti värnpliktslagen lyder:

»värnpliktig, som för befattning eller yrke längre tid vistats utom Finland, kan för den tid sagda hinder består befrias från skyldighet att infinna sig till Övningssöte med reserven.

Ved 1 i mom. säges, äger motsvarande tillämpning jämväl å sjökapten-
ner, skeppare och styrmän, maskinister och oldare å ångfartyg samt öv-
rige sjömän, som äro i tjänst å fartyg utom Finland, i händelse dera
yrkes utövning leda synnerligt avbräck genom inkallande till Övningssöte.

I anseende till att § 1 i den lydelse landstinget här nedan vill
ge densamma stadgar befrielse från såväl aktiv tjänstgöring som re-
servtjänst för de uti mom. 2 av ovanstående paragraf uppräknade yrkes-
utöfvar, under det att nämnda mom. 2 utsäger endast, att utom landet
befintliga sådana i vissa fall må befrielse från reservtjänst, synes
det utskottet som om hänvisningen uti § 7 till § 23 uti värnplikts-
lagen vore överflödigt, för såvitt mom. 2 avses. Däremot är hänvisningen
till § 23 mom. 1 fullkomligt på sin plats, ty sagda moment handlar
om utom landet vistande reservmän, vilka såsom hinder kunna förebå
befattning eller yrke överhuvudtaget. Momentet har sålunda tillämpning
icke blott på uti sjöfartsnäringsens tjänst engagerade personer, utan
på yrkesutöfvar av alla slag. Landstinget har därför beträffande §
7 uti Regeringens proposition önskat införa sådan förändring, att
hänvisningen skall avse §§ 22 och 23 mom. 1.

§ 14. Paragrafen innehåller, att de åländske tjänstgörings-
skyldige skola dömas enligt strafflagen för krigsmakten av allmän

domstol. Denna anordning kan av landstinget under inga omständigheter godkännas. För det första är nämligen att märka, att fullgörandet av tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen till sin natur bör betraktas såsom tjänstgöring vid civilt verk, änskönt det sker i stället för utgörande av värnplikt. Detta har tydligen också varit regeringens uppfattning, ty enligt § 11 i lagförslaget skola de tjänstgöringsskyldiga avlägga civil tjänsteed, icke krigsmannaed. De erhålla icke heller krigsmannautbildning eller undervisning om en krigsmans skyldigheter, vilket bör anses utgöra förutsättning för deras ställande under militär strafflag. För det andra anser landstinget stadgandet stå i uppenbar strid mot grundsatserna i vår militära strafflagstiftning och process. Den militära strafflagen är avsedd att tillämpas endast vid domstolar, där militär sakkunskap är representerad, och alls icke av allmän under rätt. Stadgandet i fråga anses av landstinget därför strida såväl emot lagens egen anda och mening som dessutom innebära en processuell oförmåhet. Då emellertid medgivas bör, att vissa strängare straff torde vara på sin plats för bestraffning av tjänstgöringsskyldiga, som rymt ur tjänsten eller eljest undandragit sig sina skyldigheter, föreslår landstinget, att uti lagen måtte införas bestämmelser om den straffpåföljd, som skall drabba den skyldige. Vidare är att märka, att enligt mom. 2 i föreliggande paragraf särskilda ordningsstraff kunna för olika fall fastställas genom i administrativ väg utfärdad förordning, varhos de tjänstgöringsskyldiga i sin syssla komma att vara underkastade tjänstemannaansvar. Landstinget har därför föreslagit förändrad lydelse av

447
§ 14 samt tagit sig friheten att förena sig om den ordalydelse, som
friherre E. v. Born uti sin reservation emot Riksdagens tidigare fattade
icke stadfästa beslut, föreslagit.

Emot propositionens övriga lagrum har landstinget icke funnit anledning
till anmärkningar och får därför värdsammast i avseende å avfordrat
utlåtande föreslå,

att ifrågavarande lagföreslag bör ändras sålunda,

att nedannämnda paragrafer erhålla följande lydelse:

§ 1.

I aktiv tjänst vid lots- och fyrinrättningen inträder varje år en
åldersklass av Ålands befolkning, nämligen de ynglingar, vilka det å-
ret fylla tjuguetta år och icke åstunda fullgöra värnplikt.

Från aktiv tjänstgöring ävensom från skyldigheten att infinna sig
vid reservens tjänstgöring frikallas emellertid under fredstider:

1:o) Examinerade sjökaptenar, skeppare och styrmän ävensom exami-
nerade maskinister på ångfartyg, ifall de intill 26 års ålder årligen
under seglationstiden genom bevis av vederbörlig redare och direktör
för sjömanshus i landet styrka sig innehava deras yrke motsvarande
befattningar på handelsfartyg.

2:o) Lotsar och lotslärningar, vilka intill 26 års ålder årligen
genom bevis från sjöfartsstyrelsen styrka sig vara i utövning av sin
syssla.

3:o) Kofferdissjömän, vilka intill 26 års ålder genom uppvisande
av tjänstekontrakt eller bestyrkt avskrift därav årligen under segla-
tionstiden ådagalägga sig vara i utövning av sitt yrke.

§ 2.

Den aktiva tjänstetiden fastställles i förordning och omfattar högst den tid, som gäller för värnpliktig i aktiv trupp, samt avtjänas i fortlöspande följd. Efter dessas utgång överföres de tjänstgöringskyldiga till reserven av personalen vid lots- och fyrinrättningen och kvarstår i denna till utgången av det år, då de uppnått en ålder av femtiotvå år.

I reserven utgöra de reservmän en åldersklass, vilka samma år inträtt i aktiv tjänst.

§ 3.

Tjänstgöringskyldig bör, ifall han ej annat själv åstunder, anställas å tjänstgöringsplats eller fartyg, vars manskap har samma modersmål som han, och erhålla sin undervisning på detta språk.

Med manskap anses i denna paragraf den personal, i vars ställe kunna användas sådana, vilka fullgöra sin tjänstgöringskyldighet.

§ 5.

Den, som ådömts förlust av medborgerligt förtroende eller förklarats icke vara vittnesgill, får ej användas i annan tjänstgöring, som i denna lag avses, än i lots- och fyrinrättningens arbete, vartill han uppbådas för så lång tid, som i § 2 omförmäles, efter ingången av det år, då han fyller tjuguetta år, och innan han uppnått en ålder av tjugutatta år. Å sådan person skola i övrigt stadgandena i 2 och 3 mom. 59 § värnpliktslagen tillämpas.

§ 7.

Uppbådad må kunna beviljas uppskov med eller befrielse från inträde

i aktiv tjänst eller befrielse från inträde i reservtjänst i enlighet med stadgandena i §§ 22 och 23 mom. 1 värnpliktelagen.

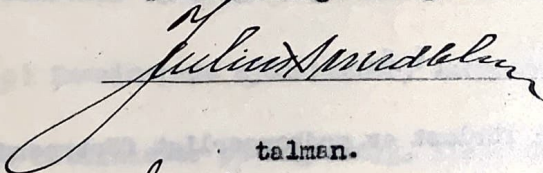
§ 14.

Gör sig den, som på grund av denna lag är anställd eller bort inträda i tjänst vid lots- och fyrinrättningen sig skyldig till rymning eller olovligt uteblivande från tjänsten eller till svikligt förfarande, lemlästning eller annan skadegörelse å kropp i avsikt att befria sig från tjänstgöringskyldighet, vare, där saken icke lämpligen kan genom ordningsstraff beivras, dömd vid allmän domstol till fängelse eller tukthus, vardera i högst två år.

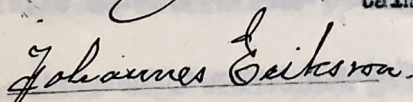
Angående sjöfartastyrelsens och förmans rätt att ålägga tjänstgöringskyldig ordningsstraff stadgas genom förordning.

Mariehamn den 1 december 1928.

På landstingets vägnar:



talman.



vicetalmen.



vicetalman.